

जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रम

सिमन पौडेल

पर्यावरणीय लोकतन्त्रका लागि दक्षिण एशियाली संवाद (SADED) नेपालले आफ्नो नियमित काम गर्ने सन्दर्भमा मिति २०७५ फाल्गुण १७ गते तदनुशार March 1, 2019 शुक्रबारका दिन कांग्रेस जिल्लाको मन्दनदेउपुर वडा नम्बर १० मा एकदिने स्वस्थ्य सिविरको आयोजना गयो । नोबेल अस्पताल सिनामंगल, मन्दनदेउपुर वडा नम्बर १० कार्यलय र सेडेड नेपालकाबीच भएको त्रिपक्षीय सम्झौता अनुरूप पहिलो कार्यक्रम भएको हो । उक्त कार्यक्रममा नोबेल अस्पतालका तर्फबाट स्वस्थ्यकर्मीहरू र निःशुल्क औषधी उपलब्ध गराएको थियो भने उक्त वडाका महिला, बालबालिक र बृद्धा गरी २३५ जनाले निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेका

थिए भने उक्त शिविरमा जनरल स्वास्थ्य, स्त्रीरोग, बालरोग, सुगर, प्रेसर जाँच गर्नुको साथै भिडियो एकसरे सेवा र आवश्यक औषधी पनि निःशुल्क उपलब्ध गराइएको थियो ।

यस क्षेत्रमा यो ने पहिलो र उत्कृष्ट स्वास्थ्य सेवा प्राप्त भएको कुरा स्थानीय सेवाग्रहीले व्यक्त गरेका थिए भने यस प्रकारको कार्यक्रम उपलब्ध गराएकोमा SADED नेपालप्रति स्थानीय व्यक्तिहरूले धन्यवाद

ज्ञापन गर्दै आगामी दिनहरूमा पनि यस्तो खाले कार्यक्रम गर्नका लागि अनुरोध गरेका थिए ।

पर्यावरणीय लोकतन्त्रका लागि दक्षिण एशियाली संवाद (SADED) नेपालले बन, वातावरण र पर्यावरणको क्षेत्रमा काम गर्ने शिलशिलामा कांग्रेस जिल्लाका मन्दर देउपुर नगरपालिका वडा नम्बर १०, जोगिटारमा Bio-Diversity Garden निर्माण गर्ने महत्वपूर्ण भुमिका निर्वाह गन्यो । स्थानीय व्यक्तिहरूको सहभागिता, नगरपालिका र वडाको सहयोग र सक्रियतामा निर्माण भएको उक्त हरीतपार्क र वरीपरी रहेको क्षेत्रहरूमा विभिन्न प्रजातिका, बहुमूल्य धार्मिक तथा अन्य महत्व राख्ने करीब १ हजार २ सय बोट विरुवाहरू लगाइएको छ । २०७६ श्रावण १४ देखि उक्त बृक्षारोपण कार्यक्रम सुरु भएको थियो ।

जसमा श्रीखण्ड, रक्तचन्दन, पारीजात, वरपीपल, रुद्राक्ष, दलचिनी, तेजपात, अगरउड, एभोकाडो, मरीच, टिट्री, धुपी, अशोका लगायत बिभिन्न प्रजातिका विरुवाहरू रोपिएको छ । स्थानीय व्यक्तिहरूमध्येबाट निर्माण तथा संरक्षण समिति बनाइ उक्त पार्क निर्माण गरी वातावरण तथा पर्यावरणलाई संरक्षण गर्ने उद्देश्य रहेको कुरा उक्त पार्क निर्माण व्यवस्थापन र संरक्षण समितिको अध्यक्ष राजन नेपालले बताउनु भयो । उक्त पार्क निर्माणको लागि विरुवा र होडिङ बोर्ड सेडेड नेपालले उपलब्ध गराएको थियो । उक्त पार्क निर्माण पश्चात मिति २०७६ मंसिर ४ गते SADED नेपालका पूर्व अध्यक्ष डा. इन्द्र अधिकारी, वर्तमान उपाध्यक्ष योगेन्द्र विजय दहाल, संस्थापक तथा वर्तमान सदस्य ई. राम सरण सापकोटा र सिमन पौडेलले कांग्रेस जिल्लाको मन्दनदेउपुर नगरपालिकामा SADED नेपालद्वारा संचालित परियोजनाको अवलोकन गर्ने कार्य भयो । उक्त भ्रमण कार्यक्रममा वडा नम्बर १० मा रहेका स्थानीय युवाहरूलाई स-साना आय आर्जनका लागि के कसो गर्ने सकिन्छ भन्ने बारेमा पनि छलफल भएको थियो । जसमा संस्थाको तर्फबाट योगेन्द्र विजय दहालले स्थानीय युवाहरूलाई सुगन्धित तथा जडिबुटी, खेती लगायत बाखापालन, होमस्टेडहरू संचालन गरेर आय आर्जन गर्न सकिने कुरामा उत्साह सिर्जना गर्ने महत्वपूर्ण बिचार राख्नुभयो । साथै केही बहुमूल्य

जडिबुटीको बिउहरू उत्पादन र परिक्षणको लागि समेत स्थानीयबासीलाई प्रदान गर्नु भयो । उक्त क्षेत्रमा पुनर्निर्माण गरि संचालन गरिएको खानेपानी परियोजनाको प्रविधिक कमी कमजोरी र सुधार गर्नुपर्ने बारेमा इन्जिनियर रामशरण सापकोटाले सल्लाह सुभाव दिनुभएको थियो ।

२०७६ साल मंसिर १ गते SADED नेपालले काठमाण्डौ जिल्लाको टोखा नगरपालिका वडा नम्वर १ मा स्थानीय महिला कृषक समुहको बीचमा कार्यक्रम आयेजना गन्यो । उक्त कार्यक्रममा SADED नेपालको तर्फबाट योगेन्द्र, विजय दहाल र सिमोन पौडेलको सहभागिता थियो । उक्त कार्यक्रम विशेषगरी स्थानीय कृषकहरूलाई शिवपुरी निकुञ्जबाट बाहिर आइ दुख दिने जंगली जनावर जस्तै बंदेल, मृग, बाँदर लगायतले बालीनाली नष्ट गरिएको, बालिको क्षतिपुर्ति लिनका लागि भण्डिटिलो

प्रकृया भएको, कतिपय मानिसहरूको आफ्नो नाममा जमिनको लालपुर्जा नभएकोले क्षतिपुर्ति लिन नसकिएको कुरा व्यक्त गर्नुभएको थियो । निकुञ्ज आसपास बसेका यस्ता कृषकहरूका लागि आयआर्जनका लागि कस्तो कसिमको बैकल्पिक खेतीबाली लगाउन सकिन्छ भन्ने बारेमा पनि छलफल भएको थियो । करीव ४० जना सहभागी भएको उक्त कार्यक्रममा सहभागी शान्ता अधिकारीले अत्याधिक रासायनिक मल र हाइब्रिड विउका कारण माटोको उर्वरा शक्ति कम हुँदै गएको, रोग किराले दुःख दिएको र उत्पादनमा ह्रास आएकोले यसको बैकल्पिक उपाय चाहिएको बताउनु भएको थियो भने अर्का सहभागी राधिका धिमिरेले पहिला आवश्यक विउ विजनहरू आफ्नै उत्पादनबाट भन्डारण गरेर राखिने हुँदा बिउ बिजनको अभाव खेप्नु नपर्नेमात्र होइन, बिउ असल हुने र उत्पादन पनि राम्रो हुने गरेकोले आजभोली पनि त्यस्तो आवश्यकता रहेको कुरा व्यक्त गर्नुभयो । उक्त क्षेत्रमा SADED नेपालले नगरपालिकासंग मिलेर के कसरी काम गर्न सकिन्छ भन्ने बारेमा टोखा नगरपालिकाका प्रमुख प्रकाश अधिकार

ीसंग SADED नेपालका योगेन्द्र विजय दहाल र प्रल्हाद पन्तबीच छलफल समेत भएको थियो । उक्त क्षेत्रमा स्थानीय व्यक्तिहरूलाई लाभ हुने किसिमका कार्यक्रम गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार वन मन्त्रालयले विभिन्न प्रजातिका फलफुलका विरुद्ध उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा SADED

नेपालले आवश्यक विरुद्धहरू डिभिजन बन कार्यालय मार्फत माग गरी स्थानीय कृषकहरूलाई उपलब्ध गराउनका लागि बिशेष पहल गरेको थियो भने मिति २०७६ मंसिर १२ गते पुन follow up का लागि उक्त क्षेत्रमा गई विभिन्न कृषकहरूलाई उत्साह दिने र अध्यावधिक हुने काम भयो ।

दिगो पुनर्नीर्माण गतिविधि

■ राम सरण सापकोटा

SADED नेपालको आफ्ना गतिबिधिहरू संचालन गर्दै गर्दा २०७२ सालमा आएको महाभुकम्प र त्यसले पुन्याएको भौतिक क्षतिका कारण कतिपय प्रभावित जिल्लाका विपन्न परिवारहरूले निर्माण सामग्रीको अभाव र अपर्याप्त आर्थिक अवस्थाका कारणले समयमा नै घर निर्माण गर्न नसकेका समुदायहरूका बीचमा सस्तो, भरपर्दो र सरकारले तोकेको मपदण्ड अनुसारको घर निर्माणका लागि प्रविधिक र केहि आर्थिक तथा भौतिक सहयोग SADED नेपालले उपलब्ध गराएको थियो । उक्त समयमा स्थानीय श्रोत र सामग्रीहरूलाई उच्चतम प्रयोगमा ल्याइ घर बनाउने तरिका सिकाइनुका साथै हाते मेसिनद्वारा घर घरमै इट्टा तयार गरि घर निर्माण गर्न सकिने खालको थियो । दोलखा जिल्लाको शैलुङ्गेखरी गाउँपालिका, रामेछापको बम्ती भण्डारा, काठमाण्डौ, तनहुँ र गोर्खा जिल्लाका विभिन्न स्थानहरूमा

करीव १३८ घरहरू यस्तो प्रविधिबाट स्थानीय व्यक्तिहरूले निर्माण गरेका छन् । स्थानीय समुदायमा रहेका व्यक्तिहरूले नै इट्टा बनाउने उक्त हाते मसिनहरू खरीद गरि इट्टा बनाउने काम गरेका थिए भने मसिन खरीदका लागि केही रकम सेडेड नेपालले पनि उपलब्ध गराएको थियो ।

जसबाट स्थानीय व्यक्तिहरू जो कमजोर आयश्रोत भएका छन, धेरै लाभान्वित भएको कुरा उक्त क्षेत्रका लाभग्राही भलक श्रेष्ठ, राजकुमार गान्धारी, सावित्री विक लगायत व्यक्तिहरूले बताएका छन् भने अझै केही छुटेका स्थानहरूमा उक्त प्रविधिद्वारा घरहरू निर्माण भइरहेको छ ।